

фіксування й отримання інформації про якісний стан ґрунтів, адже тільки повноправний власник зацікавлений в підтриманні показників якісного стану земель.

Ключові слова: земельна частка (пай), право власності на землю, контроль за раціональним використанням сільськогосподарських угідь.

Аннотація

Отражено современное состояние учета прав собственности на земельные доли (паи) и сельскохозяйственных предприятий. Обосновано проведение учета прав собственности с целью фиксации и получения информации о качественном состоянии почв, ведь только полноправный владелец заинтересован в поддержании показателей качественного состояния земель.

Ключевые слова: земельная доля (пай), право собственности на землю, контроль за рациональным использованием сельскохозяйственных угодий.

Annotation

The current state of registration of ownership rights for land shares and agricultural enterprises is reflected. The necessity of property rights registration in order to define and obtain information on the qualitative state of soils is proved due to the fact that only the rightful owner is interested in maintaining the quality of land.

Key words: land share, land ownership, control over the rational use of agricultural land.

УДК 657.47

**Максименко І.Я.,
асистент кафедри обліку та аудиту,
Запорізький національний технічний університет**

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ: ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. Діяльність підприємств в сучасних умовах, яка пов'язана з деякою законодавчою невизначеністю відносно майбутнього та перспектив їх подальшого розвитку, супроводжується різноманітними ризиками. Перед керівниками підприємств постають задачі прогнозування, оцінки ризиків та створення ефективної системи управління. Дедалі спостерігається зростання ролі внутрішнього аудиту, правильне застосування якого може підвищити ефективність діяльності компанії. В цих умовах актуальною стає проблема розкриття поняття внутрішнього аудиту та визначення його ролі в управлінні господарською діяльністю підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема впровадження системи внутрішнього аудиту розглянута у наукових працях багатьох вчених, серед яких такі, як Гушко С. В. [1], Немченко В. П. [5], Пантелєєв В. П. [6], Рудницький В. С. [7], Усач Б. Ф. [8] та ін. Відзначаючи вагомий результат наукових розробок перелічених авторів, слід зазначити, що низка теоретико-методичних питань щодо визначення внутрішнього аудиту та його значимості в управлінні дотепер потребує на подальше вивчення.

Постановка завдання. Метою статті є розкриття змісту внутрішнього аудиту, розгляд його видів, з'ясування відмінностей від зовнішнього, а також визначення напрямів вдосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Потреба у створенні внутрішнього аудиту в Україні виникає на великих підприємствах з різними видами діяльності, зі складною розгалуженою структурою і великою кількістю територіально віддалених філій, дочірніх підпорядкованих підприємств. Робота фахівців внутрішнього аудиту в цьому напрямі полягає, насамперед, в уніфікації і стандартизації облікових процесів для правильного формування зведеної чи консолідованої зовнішньої і, перш за все, внутрішньої звітності [1].

Внутрішній аудит представляє собою вид незалежної діяльності, який проводиться на окремому підприємстві з метою встановлення фактичного стану справ суб'єкта господарювання і пошуку ефективних рішень існуючих проблем. Зазначимо, що внутрішній аудит, ні в якому разі, не слід сприймати як альтернативу зовнішньому, оскільки він має суттєві відмінні риси (табл. 1).

Якщо порівняти внутрішній і зовнішній аудит, то виявиться, що відрізняються вони не лише суб'єктами. Так, зовнішній аудит є незалежним, в той час як внутрішній - підконтрольний власнику підприємства. А тому і користувачі інформації будуть різними [6]. Якщо власників підприємства та

управлінців влаштовує інформація, надана службою внутрішнього аудиту, то зовнішні користувачі (інвестори, кредитори, державні органи тощо) мають довіру до звітності підприємства, засвідченої висновком зовнішнього, тобто незалежного аудитора [4]. Таким чином, ефективний внутрішній аудит може знизити витрати компанії на зовнішній, але не може скасувати необхідність зовнішнього аудиту для компанії.

Таблиця 1

Відмінні риси внутрішнього аудиту від зовнішнього

	Внутрішній аудит	Зовнішній аудит
Об'єкт аудиту	Визначається керівництвом	Фінансово-бухгалтерська звітність
Мета аудиту	Підвищення ефективності діяльності компанії	Визначається керівництвом
Користувачі (замовники)	Власники, менеджмент всіх рівнів	Зовнішні: потенційні інвестори, кредитори тощо. Внутрішні: власники.
Специфіка	Дає оцінку економічної обґрунтованості управлінських рішень з метою запобігання розвитку подій, які перешкоджають ефективний розвиток підприємства	Фокусується на операціях та подіях, які можуть матеріально вплинути на фінансову звітність компанії
Звітність	Звітність перед керівництвом	Звітність перед замовником
Характер діяльності	Виконавча діяльність	Підприємницька діяльність
Організація служби	Окрема служба внутрішнього аудиту або в складі іншого структурного підрозділу	Аудиторська фірма або аудитор, зареєстрований як фізична особа (підприємець)
Організація роботи аудитора	Виконання конкретних завдань керівництва	Визначається керівництвом аудиторської фірми або аудитором самостійно
Виконання функцій управління	Виконує	Не виконує
Суб'єкти аудиту	Штатні працівники підприємства	Незалежні аудитори
Регламентация аудиту	Регламентується керівництвом підприємства	Регламентується ЗУ «Про аудиторську діяльність», міжнародними стандартами аудиту

Оскільки аудит організовується на підприємстві з урахуванням специфіки його діяльності та мети проведення, то розрізняють наступні види внутрішнього аудиту:

- аудит фінансової звітності;
- аудит на відповідність вимогам;
- операційний аудит.

Аудит фінансової звітності - традиційний вид аудиту, він передбачає оцінку достовірності фінансової інформації підприємства. Критеріями оцінки виступають існуючі принципи та положення бухгалтерського обліку [5]. Внутрішній аудитор перевіряє дотримання на підприємстві вимог щодо ведення обліку та складання фінансової звітності. Аудит фінансової звітності поділяється на:

- плановий (регламентований), який проводиться в межах затвердженого плану роботи;
- позаплановий (ініціативний), який здійснюється на вимогу власника, керівника підприємства.

Аудит на відповідність вимогам визначає, чи дотримуються на підприємстві вимоги законів, договорів, правил, норм тощо [2]. Він поділяється на два підвиди:

- аудит на відповідність принципам, який включає процедури аудиторського контролю з точки зору дотримання (виконання) апаратом управління підприємством вимог законів та нормативних актів;
- аудит на відповідність доцільності, який включає процедури аудиторського контролю діяльності посадових осіб підприємства на предмет раціональності, обґрунтованості та корисності їх діяльності.

Операційний аудит (управлінський аудит, аудит господарської діяльності) передбачає вивчення аудитором будь-якої частини процедур та операцій суб'єкта господарювання з метою оцінки їх продуктивності та ефективності і формулювання рекомендацій щодо економічного використання ресурсів, досягнення поставлених цілей [7]. Під операційним аудитом розуміють супутні послуги. Він включає:

- функціональний аудит систем виробництва, управління та контролю;
- організаційно-технічний аудит систем виробництва та управління;
- всебічний аудит систем виробництва і управління.

Внутрішньому аудиту притаманна висока гнучкість, здатність до виправлення помилок і вдосконалення фінансово-господарської діяльності підприємства. Саме завдяки цим властивостям внутрішній аудит має значний потенціал для подальшого розвитку. Однак в Україні сьогодні лише невелика кількість керівників розуміє необхідність та корисність запровадження на своїх підприємствах системи внутрішнього аудиту [3]. Причини такого становлення полягають в тому, що внутрішній аудит є відносно новим видом діяльності, а тому поки що бракує кваліфікованих аудиторів; до підприємств не

застосовуються фінансові санкції через відсутність системи внутрішнього аудиту; утримання у штаті фахівців-аудиторів із високим рівнем заробітної плати збільшує витрати підприємства [8].

Таким чином, до основних напрямів вдосконалення системи внутрішнього аудиту на підприємстві слід віднести:

- розробку та впровадження нормативів внутрішнього аудиту;
- нормативно-правове регулювання внутрішнього аудиту в Україні;
- професійну підготовку фахівців з внутрішнього аудиту;
- методологічне визначення основних принципів внутрішнього аудиту;
- розробку основних завдань з питань автоматизації внутрішнього аудиту;
- розробку оптимальної методики з проблем професійної етики аудиторів;
- ефективне управління внутрішнім аудитом.

Висновки з проведеного дослідження. Ефективність роботи підприємства багато в чому залежить від впровадження і правильної організації системи внутрішнього аудиту. Головні переваги внутрішнього аудиту полягають у наступному: незначні витрати підприємства на його проведення порівняно із зовнішнім аудитом, можливість використання послуг внутрішнього аудиту в будь-який момент часу; глибокі знання фахівцями з внутрішнього аудиту ситуації на підприємстві, стилю роботи та управління, політики та культури; залучення через аудиторів для проведення контролю висококваліфікованих спеціалістів підрозділів підприємства; гарантії постійного дотримання вимог законодавства, стимулювання впровадження прогресивних нововведень тощо.

Таким чином, приходимо до висновку, що внутрішній аудит - організована в інтересах власників і регламентована внутрішніми документами система контролю над дотриманням установленого порядку ведення бухгалтерського обліку й надійності функціонування системи внутрішнього контролю. Незважаючи на проблемні питання, що стосуються проведення внутрішнього аудиту, саме даному виду контролю властива максимальна гнучкість, здатність швидкого виправлення помилок та удосконалення фінансово-господарської діяльності підприємства на рівні самого суб'єкта господарювання. Саме завдяки цим властивостям внутрішній аудит представляє цінність для подальшого економічного розвитку підприємства.

Бібліографічний список

1. Гушко С. В. Економічні основи діяльності проведення аудиту діяльності промислових підприємств : [монографія] / С. В. Гушко. – Кривий Ріг : KEI, 2007. – 272 с.
2. Даценко Г. В. Проблеми розвитку внутрішнього аудиту в Україні / Г. В. Даценко, М. В. Уманська [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу : www.inkonf.org
3. Касаткін С. Огляд стандартів внутрішнього аудиту / С. Касаткін // Головбух. – 2008. - № 58. – С. 41-46.
4. Марченко Д. М. Удосконалення організації внутрішнього фінансового контролю підприємств / Д. М. Марченко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 2. – С. 163-171.
5. Немченко В. В. Практичний курс внутрішнього аудиту : підручник / Немченко В. В., Хомутенко В. П., Хомутенко А. В. ; за ред. В.В. Немченко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.
6. Пантелєєв В. П. Внутрішній аудит / В. П. Пантелєєв, М. Д. Корінько. – К. : Держ. акад. статистики обліку та аудиту Держ. комітету Статистики України, 2006. – 140 с.
7. Рудницький В. С. Внутрішній аудит: методологія, організація : [монографія] / В. С. Рудницький. – Тернопіль : «Економічна думка», 2000. – 106 с.
8. Усач Б. Ф. Організація і методика аудиту : [підручник] / Усач Б. Ф., Душко З. О., Колос М. М. – К. : Вид-во «Знання», 2006. – 295 с.

Анотація

В статті розкрито зміст та види внутрішнього аудиту, з'ясована його відмінність від зовнішнього. Визначені напрями вдосконалення системи внутрішнього аудиту на підприємствах України.

Ключові слова: підприємства, аудит, внутрішній аудит, зовнішній аудит, прибутковість.

Аннотация

В статье раскрыты смысл и виды внутреннего аудита, определено его отличие от внешнего. Определены пути совершенствования системы внутреннего аудита на предприятиях Украины.

Ключевые слова: предприятия, аудит, внутренний аудит, внешний аудит, доходность

Annotation

Sense and types of internal audit is exposed in the article, his difference is certain from external. The ways of perfection of the system of internal audit are also certain on the enterprises of Ukraine.

Key words: enterprises, audit, internal audit, external audit, profitability.